

Οικονομικό πρόγραμμα της νέας κυβέρνησης στη Γερμανία Στρατηγική – προτεραιότητες – επιπτώσεις για ΕΕ

Description

Ανδρέας Χαραλάμπους*

Στο παρόν άρθρο γίνεται ανάλυση βασικών πτυχών του οικονομικού προγράμματος της νέας κυβέρνησης στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Η επιτευχθείσα συμφωνία για το κυβερνητικό πρόγραμμα αποτελεί κομβικό σημείο για τη Γερμανία ενώ σημαντικές είναι και οι δυνητικές επιπτώσεις στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής στο επίπεδο της ΕΕ.

Το άρθρο αντλεί από σχετική παρουσίαση στην Εταιρεία Κυπριακών Οικονομικών Μελετών (ΕΚΟΜ) τον Οκτώβριο του 2021, από τον Δρ. Christian Odendahl, οικονομολόγο στο Κέντρο Ευρωπαϊκής Μεταρρύθμισης (Centre for European Reform), καθώς και από διάφορες άλλες πηγές.

Γενικές παρατηρήσεις

Η νέα Κυβέρνηση αποτελείται από συνασπισμό τριών πολιτικών κομμάτων, (Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα (ΣΚ), Πράσινους (Π), Φιλελεύθερο κόμμα (ΦΚ)), που χαρακτηρίζονται από ουσιαστικές διαφορές στην οικονομική τους φιλοσοφία. Η φιλοσοφία του ΣΚ εδράζεται σε κεντροαριστερή πλατφόρμα, με έντονα κοινωνικά στοιχεία, των Π σε οικολογικά θέματα και του ΦΚ σε έμφαση στην ιδιωτική πρωτοβουλία και δημοσιονομική πειθαρχία

Οι διαβουλεύσεις μεταξύ αυτών των τριών διαφορετικών κομμάτων έγινε σε θετικό

κλίμα, με απόλυτη εμπιστευτικότητα, χωρίς διαρροές προς τα ΜΜΕ ενώ η εκτενής συμφωνία 700 σελίδων επιτεύχθηκε σε ασυνήθιστα γρήγορο χρονικό διάστημα.

Το πρόγραμμα δεν στηρίζεται σε ελάχιστο παρονομαστή αλλά αντίθετα αποτελεί σύνθεση των προτεραιοτήτων των συμμετεχόντων πολιτικών κομμάτων. Οι λεγόμενες «κόκκινες» γραμμές παραμερίστηκαν με συμβιβαστικές προτάσεις, προς όφελος μιας θετικά προσανατολισμένης συμφωνίας, που έχει πολιτικά δεσμευτικό χαρακτήρα.

Σημερινή κατάσταση στη Γερμανία

Η Γερμανία αποτελεί μια εύρωστη οικονομία, όπως αποτυπώνεται στη δυνατότητα του δημοσίου τομέα να χρηματοδοτεί τις ανάγκες του με αρνητικά επιτόκια καθώς και στο διαχρονικό πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών του ισοζυγίου πληρωμών, που αντανakλά το πλεόνασμα των αποταμιεύσεων και την εύρωστη χρηματοοικονομική θέση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών.

Αναγνωρίζονται, όμως, αδυναμίες στον τομέα της ψηφιοποίησης και της τεχνολογίας, που απειλούν την ανταγωνιστική θέση παραδοσιακών βιομηχανιών, όπως της αυτοκινητοβιομηχανίας, καθώς και στη διοίκηση, όπως διαφάνηκε στα πλαίσια της διαχείρισης της πρόσφατης υγειονομικής κρίσης.

Περαιτέρω, οι αρνητικές επιπτώσεις της εντεινόμενης κλιματικής αλλαγής, αποτελούν ιδιαίτερα ευαίσθητα θέματα για την οικονομία και κοινωνία.

Βασικοί άξονες - προτεραιότητες της νέας κυβέρνησης

Το βασικό μήνυμα του συμφωνηθέντος προγράμματος είναι «τόλμη για πρόοδο», που αποδίδει την προτεραιότητα για αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων σε μία χώρα που χαρακτηρίζεται ως χώρα του status quo.

Οι βασικοί άξονες περιλαμβάνουν (ι) τη διαχείριση της συνεχιζόμενης υγειονομικής πανδημίας, (ιι) Ευρώπη και γεωπολιτικά θέματα (ιιι) οικονομία, χρηματοδοτικές συνθήκες, βιομηχανία, τεχνολογία και μεταφορές (ιiv) κλιματική αλλαγή (v) εσωτερικά θέματα, απασχόληση, συντάξεις, κοινωνικά θέματα, εκπαίδευση κλπ (vi) διοίκηση

Σε ότι αφορά την υγειονομική κατάσταση, βασικό μέτρο αποτελεί η ενδυνάμωση της συμβουλευτικής επιστημονικής ομάδας, η οποία αποκτά δι-επιστημονικό χαρακτήρα, καλύπτει όλες τις σχετικές ειδικότητες και υπάγεται κατευθείαν στον καγκελάριο. Ο Υπουργός Υγείας που διορίστηκε θεωρείται άριστος ακαδημαϊκός και τεχνοκράτης, είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και γνωστός στο ευρύτερο κοινό για την τόλμη με την οποία

εξέφραζε και εκφράζει τις θέσεις του για τους κινδύνους της πανδημίας, χωρίς να νοιάζεται για πολιτικές σκοπιμότητες. Διάφορες κόκκινες γραμμές, που σχετίζονται με το θέμα της υποχρέωσης για εμβολιασμό ξεπεράστηκαν ενώ η Κυβέρνηση δεσμεύεται σε ένα πολύ επιθετικό πρόγραμμα εμβολιασμού.

Στα θέματα Ευρώπης διαφαίνεται από το συμφωνηθέν πρόγραμμα, μια πιο ευέλικτη και συναινετική προσέγγιση της Γερμανίας ενώ η συνεργασία με τη Γαλλία, προς την κατεύθυνση μιας περαιτέρω εμβάθυνσης, προβλέπεται να καταστεί πιο στενή. Στα ευρύτερα γεωπολιτικά θέματα, η νέα Κυβέρνηση της Γερμανίας προβλέπεται να καταστεί κάπως πιο απαιτητική έναντι Κίνας και Ρωσίας αλλά και της Τουρκίας (που ενδιαφέρει ιδιαίτερα την Κύπρο), αποδίδοντας έμφαση σε πολιτικής φύσης θέματα, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό δε θα συνεπάγεται εγκατάλειψη της παραδοσιακά προσεκτικής προσέγγισης της Γερμανίας, που αντανακλά τα ιδιαίτερα συμφέροντα της ως εξαγωγική οικονομία και εκφράζεται σε προώθηση αλλαγών σταδιακού και συναινετικού χαρακτήρα σε ότι αφορά το status quo.

Σημαντική προτεραιότητα στο οικονομικό πεδίο αποκτά η τεχνολογία, κυρίως μέσω της αναβάθμισης μιας κρατικής αναπτυξιακής τράπεζας (KfW), που προβλέπεται να μετατραπεί σε οργανισμό προώθησης καινοτομίας και τεχνολογίας, με αποστολή τη διοχέτευση χρηματοδότησης με ευνοϊκούς όρους.

Πολύ φιλόδοξο είναι το πρόγραμμα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, (που ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους Π), με υιοθέτηση πιο φιλόδοξων στόχων μείωσης των ρύπων και προβλεπόμενες πρόσθετες επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές και επέκταση του δικτύου δημόσιων συγκοινωνιών, περιλαμβανομένου και των σιδηροδρομικών γραμμών κλπ. Παράλληλα το κανονιστικό πλαίσιο θα καταστεί πολύ πιο αυστηρό πχ σε ότι αφορά προδιαγραφές στις οικοδομές ενώ θα επιβληθούν υψηλές φορολογίες σε παραγόμενα και εισαγόμενα προϊόντα, που επιβαρύνουν το περιβάλλον. Πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι η νέα Κυβέρνηση της Γερμανίας θα καταβάλει μεγάλη προσπάθεια για επίτευξη συμφωνίας σε Ευρωπαϊκό και ενδεχόμενα ευρύτερο επίπεδο για περαιτέρω ουσιαστική επιβάρυνση παραγωγής προϊόντων που εκπέμπουν ρύπους, με καταλυτικές αρνητικές προεκτάσεις για όλες τις χώρες, (περιλαμβανομένης και της Κύπρου) εάν δεν προσαρμοστούν στις επιταγές που επιβάλλουν οι συμφωνίες για καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Στα κοινωνικά θέματα (που ενδιαφέρει ιδιαίτερα το ΣΚ) προβλέπεται σημαντική αύξηση του κατώτατου μισθού στα 12 Ευρώ την ώρα, και διατήρηση του σημερινού επιπέδου των συντάξεων, χωρίς αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης (που ανέρχεται στο 68 έτος), παρά τις προβλεπόμενες δυσμενείς για τη βιωσιμότητα δημογραφικές εξελίξεις. Μια

καινοτομία αποτελεί η πρόθεση να εισαχθεί πρόνοια με βάση την οποία μέρος της σύνταξης θα χρηματοδοτείται από ταμείο που θα επενδύεται σε μετοχές (λεγόμενο «equity share pension»).

Σε ότι αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, η επιτευχθείσα συμφωνία, που ήταν ιδιαίτερα δύσκολη λαμβάνοντας υπόψη τις διαμετρικά διαφορετικές πολιτικές θέσεις, περιλαμβάνει διατήρηση του συνταγματικά καθορισμένου αυστηρού περιορισμού στο νέο δανεισμό (debt brake) και αποφυγή επιβολής αυξήσεων στο φορολογικό πλαίσιο, όπως επιθυμούσαν οι Φ και σε αντίθεση με προγραμματικές θέσεις του ΣΚ και των Π. Όμως γίνεται αναφορά για εξεύρεση τρόπων χρηματοδότησης του φιλόδοξου επενδυτικού προγράμματος για την πράσινη οικονομία και τις επενδύσεις, ικανοποιώντας, με αυτό τον τρόπο, προγραμματικές θέσεις του ΣΚ και των Π.

Σε ότι αφορά το Ευρωπαϊκό δημοσιονομικό πλαίσιο προβλέπεται παρόμοια προσέγγιση, δηλαδή διατήρηση του υφιστάμενου αυστηρού και περιοριστικού πλαισίου, με παράλληλη εξάντληση των περιθωρίων ευελιξίας του για να βοηθηθεί η προσαρμογή των υπερχρεωμένων χωρών του νότου στην μετά την πανδημία εποχή.

Το θέμα της διεθνούς συνεργασίας για θέματα φορολογίας, με την επιβολή ελάχιστου φορολογικού συντελεστή και τη φορολόγηση με βάση τη χώρα δραστηριοποίησης (activity based taxation) με σκοπό την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής προς όφελος χωρών με ευνοϊκά φορολογικά καθεστώτα είναι πολύ υψηλά στις προτεραιότητες της νέας Κυβέρνησης.

Συμπεράσματα και επιπτώσεις για Ευρώπη

Η συμφωνία βρίσκει πολύ θετική απήχηση ανάμεσα στην συντριπτική πλειοψηφία των οικονομολόγων αλλά και των χωρών μελών της Ευρώπης, θεωρείται ότι αποτελεί σημαντικό υπόβαθρο για προώθηση ανάλογων μεταρρυθμίσεων και προτεραιοτήτων στην ΕΕ και Ευρωζώνη.

Κάποια επιμέρους σημεία κριτικής εστιάζονται στη χρηματοδότηση του φιλόδοξου επενδυτικού και μεταρρυθμιστικού προγράμματος. Θεωρείται δύσκολο να διασφαλιστεί επαρκής χρηματοδότηση χωρίς πιο ριζοσπαστικές αλλαγές στο δημοσιονομικό πλαίσιο η / και αύξηση της φορολογίας.

Η κριτική αυτή ισχύει ακόμη περισσότερο για την Ευρωζώνη. Χωρίς ριζοσπαστική αλλαγή του πλαισίου του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης θεωρείται δύσκολο να επιτευχθεί ομαλή προσαρμογή των ευάλωτων οικονομικά χωρών του Νότου με

ταυτόχρονη προώθηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων.

* Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος, πρώην Διευθυντής Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας, Υπουργείο Οικονομικών.